

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336.71:005.52:330.5

Баланюк Максим Вікторович

аспірант

Національного університету водного господарства

та природокористування

Баланюк Максим Вікторович

аспірант

Національного університета водного господарства

и природопользования

Balanyuk Maksym

Postgraduate Student of the

National University of Water Management and Nature Management

**ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ
БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
ЭФФЕКТИВНОСТЬ МЕХАНИЗМОВ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ
БАНКОВСКОГО СЕКТОРА НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ
EFFICIENCY OF MECHANISMS OF DEVELOPMENT OF
ENTERPRISES OF THE BANKING SECTOR OF THE NATIONAL
ECONOMY**

Анотація. У статті розглянуто взаємодію ринків капіталу та мобільності фінансових ресурсів, що сприяють ефективному розподілу коштів серед галузей, які стимулюють розвиток ринкових відносин та позитивно відбиваються на благополуччі життя людей. Головну роль у забезпеченні високого рівня активності капіталу серед сфер економіки та підприємств відіграє банківський сектор, який показує ріст перспективних галузей та стимулює занепад не перспективних.

У роботі проаналізовано фактори, які впливають на ефективність механізмів розвитку учасників банківського сектору національної економіки, які на відміну від відомих, формуються на врахуванні вагових оцінок досліджуваних коефіцієнтів, отриманих із застосуванням експертного опитування, що дозволяє не розглядати фактори, що є не важливими у розрізі проведеного аналізу, та враховуючи чинники, що мають значну вагу у забезпеченні розвитку учасників банківського сектору національної економіки.

Автором визначено що банківський сектор не функціонує ефективно без досягнення скоординованості з компонентами соціально-економічної системи. У даному випадку під економічною ефективністю функціонування банківського сектору мається на увазі результативність його діяльності як основної складової фінансової системи держави та нормальне здійснення ним своїх функцій під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.

Також варто зазначити, що не дослідивши сутності, мети, складових, методів та інструментів банківсько сектора неможливо забезпечити стає зростання національної економіки. Світова фінансова криза негативно впливає на українську банківську систему. Через це актуальні питання забезпечення фінансової стійкості вітчизняного банківського сектора в умовах внутрішньої та зовнішньої нестабільності. Вирішити це питання неможливо без дослідження сутності механізмів розвитку підприємств банківського сектору.

Ключові слова: *механізми розвитку, підприємства, банківських сектор, національна економіка.*

Анотація. *В статье рассмотрено взаимодействие рынков капитала и мобильности финансовых ресурсов, способствующих эффективному распределению средств среди отраслей, которые стимулируют развитие рыночных отношений и положительно отражаются на благополучии*

жизни людей. Главную роль в обеспечении высокого уровня активности капитала среди сфер экономики и предприятий играет банковский сектор, который показывает рост перспективных отраслей и стимулирует упадок не перспективных.

В работе проанализированы факторы, влияющие на эффективность механизмов развития участников банковского сектора национальной экономики, которые в отличие от известных, формируются на учете весовых оценок исследуемых коэффициентов, полученных с применением экспертного опроса, позволяет не рассматривать факторы, является не важными в разрезе проведенного анализа, и учитывая факторы, имеющие значительный вес в обеспечении развития участников банковского сектора национальной экономики.

Автором определено, что банковский сектор не функционирует эффективно без достижения скоординированности с компонентами социально-экономической системы. В данном случае под экономической эффективностью функционирования банковского сектора имеется в виду результативность его деятельности как основной составляющей финансовой системы государства и нормальное осуществление им своих функций под влиянием внешних и внутренних факторов.

Также стоит отметить, что не исследовав сущности, цели, составляющих, методов и инструментов банковского сектора невозможно обеспечить устойчивый рост национальной экономики. Мировой финансовый кризис негативно влияет на украинскую банковскую систему. Поэтому актуальные вопросы обеспечения финансовой устойчивости отечественного банковского сектора в условиях внутренней и внешней нестабильности. Решить этот вопрос невозможно без исследования сущности механизмов развития предприятий банковского сектора.

Ключевые слова: *механизмы развития, предприятия, банковских сектор, национальная экономика.*

Summary: *The article deals with the interaction of capital markets and mobility of financial resources, which promote an efficient allocation of funds among industries that stimulate the development of market relations and positively affect the well-being of people's lives. A major role in ensuring a high level of capital activity among the spheres of economy and enterprises is played by the banking sector, which shows the growth of promising sectors and stimulates the decline of non-promising ones.*

The paper analyzes the factors that influence the effectiveness of the mechanisms of development of participants in the banking sector of the national economy, which, unlike the known ones, are formed on the basis of weight estimates of the studied coefficients obtained with the use of an expert survey that does not allow consideration of factors that are not important in the context of the conducted analysis, and taking into account the factors that play a significant role in ensuring the development of participants in the banking sector of the national economy.

The author determines that the banking sector does not function effectively without achieving co-ordination with the components of the socio-economic system. In this case, the economic efficiency of the functioning of the banking sector implies the effectiveness of its activities as the main component of the financial system of the state and the normal exercise of its functions under the influence of external and internal factors.

It is also worth noting that without exploring the essence, purpose, components, methods and tools of the banking sector it is impossible to ensure the steady growth of the national economy. The global financial crisis has a negative impact on the Ukrainian banking system. Because of this, topical issues are the financial stability of the domestic banking sector in conditions of internal and external instability. It is impossible to solve this issue without studying the essence of the mechanisms of development of enterprises of the banking sector.

Key words: *development mechanisms, enterprises, banking sector, national economy.*

Постановка проблеми. Не дивлячись на те, що в більшості випадків протекціонізм є виправданим, світовий досвід показує, що коли держава занадто ізолює себе від світової економічної системи, тоді вона не в стані напрацювати ефективну національну економіку. Доведено, що банківський сектор економіки надає їй стабільність бо здатний регулювати темпи економічного зростання. Економічно розвинуті країни створили уже давно дієві механізми забезпечення економічного розвитку. Вони сформували сприятливі умови для розвитку підприємств банківського сектору. Тому закордонний досвід являє собою значний інтерес як для формування вітчизняних підприємств банківського сектору, так і для безпеки національної економіки, загалом.

На даний час як ніколи важливим є вивчення механізмів розвитку підприємств банківського сектору, що пов'язано із необхідністю забезпечення стабільності банківської системи і сприяння подальшого зростання національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теорії розвитку підприємств банківського сектору займались багато вчених. Серед науковців, які займались проблемами механізмів розвитку підприємств банківського сектору національної економіки варто виділити таких науковців, як О. Павлишин [7], І. Плющ [8], А. Вожжов [3], В. Марцин [6], С. Коваль [5], М. Заюкова [4], О. Вовчак [2].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення сутті та потреби у механізмах розвитку підприємств банківського сектору для національної економіки в умовах ризик-орієнтованої економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Банківська галузь в Україні протягом періоду 2013-2017 рр. переживає свої не найкращі часи. Більшість великих банків показує негативне значення фінансового результату. Обсяги кредитів, як для юридичних, так і для фізичних осіб скорочуються, об'єми депозитів зменшуються. Кількість банків, які функціонують в Україні починаючи з 2012 р. скоротилась із 176 (станом на 01.01.2013 р.) до 90-та (на 01.04.2017 р.), причому кількість банківських установ, які продовжують публікувати статистику про результати своєї діяльності, зменшилась із 128-ми до 52-ох банків [1]. Криза у банківському секторі спричинена високими темпами інфляції у 2015-2016 рр., темпи якої відповідно до даних Світового банку [9] становили відповідно 48 і 13,9 %, нестабільність валютного ринку та скорочення ВВП спричинили зменшення підприємницької активності та зумовили відтік депозитів із банківської системи. В таких умовах ставки по кредитах залишались високими, що зумовило зменшення обсягів кредитування та призвело до зростання збитковості деяких великих банків. У кінці 2016 р. Кабінет Міністрів України ухвалює рішення про націоналізацію ПриватБанку. Це призводить до того, що частка державних банків на ринку банківських послуг в Україні станом на 01.01.2015 р. складає 57,1 %, тобто, більше половини.

Для дослідження ефективності механізмів розвитку підприємництва у банківському секторі в Україні проведемо послідовний аналіз головних показників діяльності банків в Україні за період з 2013 по 2017 рр. Для початку зазначимо, що протягом досліджуваного періоду активи українських банків, виражені у національній грошовій одиниці скорочуються, але темпи цією динаміки уповільнюються. Так, протягом періоду з 2013 по 2016 рр. обсяги активів комерційних банків України зменшились на 48,4% або у абсолютному еквіваленті на 491,3 млрд. грн. Більш детально описана динаміка наведена на рис. 1.

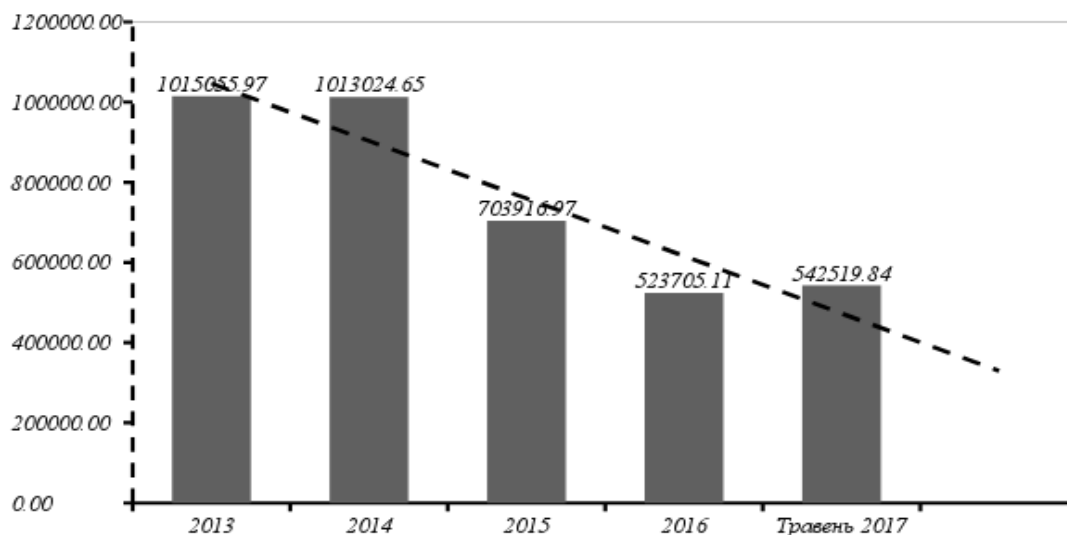

Рис. 1. Динаміка активів комерційних банків України за період з 2013 по травень 2017, млн. грн.

Джерело: побудовано автором на основі даних [1]

Як бачимо з рис. 1, у травні 2017 р., активи комерційних банків України зросли на 3,6 % або на 18,8 млрд. грн. Це дає змогу зробити припущення про те, що національна банківська система починає виходити із кризи. Переломні тенденції за підсумками першого півріччя 2017 р. доводять ситуація на ринку банківських послуг починає покращуватись. Причиною цього може виступати стабілізація та укріплення гривні, а також поживлення підприємницької активності в Україні, що позитивно відобразилось на динаміці ВВП, яке на кінець 2016 р. зросло на 2,24 млрд. дол. США порівняно із 2015 р.

Незважаючи на позитивні тенденції станом на травень 2017 р., все ж можна відзначити, що банківський сектор в Україні знаходиться на етапі стагнації. Оскільки концентрації ринку послуг цієї сфери зростає кожного року. Це супроводжується зменшення кількості банків та зменшенням частки приватних банків на ринку. На рис. 2. приведено динаміку кількості комерційних банків України за період з 2013 по березень 2017 р. включно.

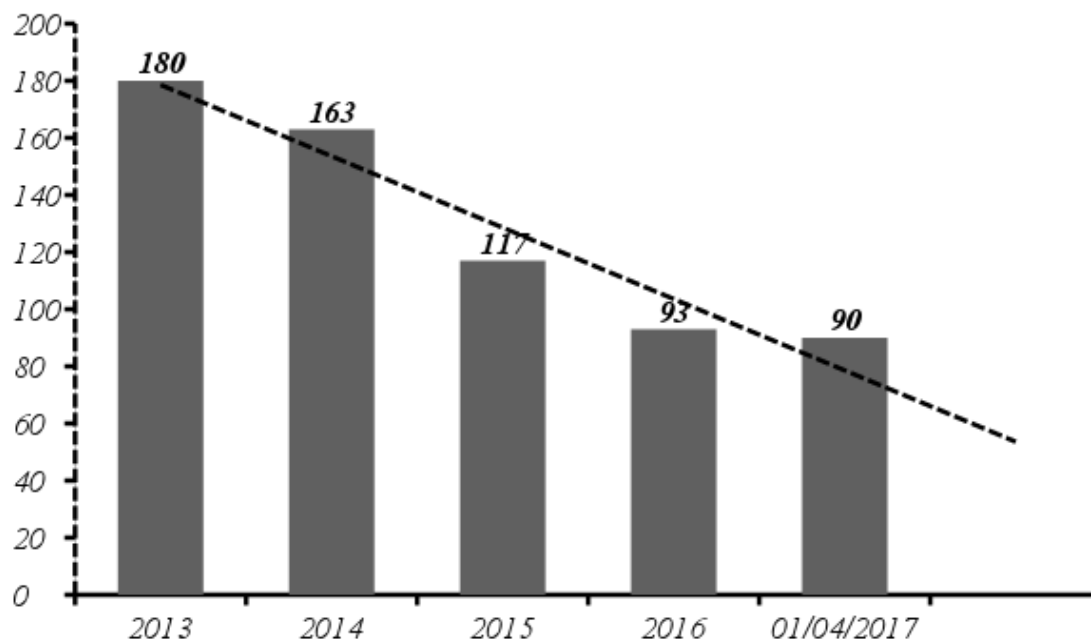

Рис. 2. Динаміка кількості комерційних банків України за період з 2013 по березень 2017 р. включно

Джерело: побудовано автором на основі даних [10]

Як бачимо з рис. 2, незважаючи на зростання активності і покращення фінансових результатів діяльності комерційних банків у травні 2017 р., станом на березень 2018 року, кількість комерційних банків продовжує скорочуватись із середнім темпом 1 банк за 1 місяць. Це супроводжується монополізацією ринку групою установ, що в кінцевому випадку може призвести до погіршення якості банківських послуг, скорочення ставок по депозитах та зростанням вартості кредитів.

Таким чином, на основі детального аналізу загальних показників діяльності комерційних банків в Україні за період з 2013 по травень 2017 р., можна відзначити, що банківська сфера в цілому переживає складні часи, оскільки сукупний фінансовий результат за досліджуваний період зберігає негативні значення, кількість банків продовжує скорочуватись, причому темпи цього процесу вимірюються в середньому одним банком за місяць. Найбільш активними регіонами у сфері банківської діяльності є Київ, Харків, Дніпро та Львів, останні протягом аналізованого періоду втратили

своє значення. Київ залишається єдиним містом де кількість банків вимірюється десятками, а не одиницями.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Важливим висновком, який варто зробити за підсумками аналізу є те, що частка державних підприємств у досліджуваному сегменті економіки зросла до 57%. Це може мати негативні наслідки для економіки. Проте це дозволило відновити довіру населення до банківської системи, що призвело до збільшення обсягу депозитів протягом першого півріччя 2017 р. та зростання величини виданих кредитів. Такі тенденції спостерігаються, як для фізичних, так і для юридичних осіб. Загалом незважаючи на загальні багаторічні тренди скорочення активності у банківському сегменті, протягом 2017 р. помітні перші «симптоми» відновлення галузі, що є позитивним явищем для національної економіки.

Література

1. Асоціація банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aub.org.ua>.
2. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа : підручник / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин, Т. Я. Андрейків. - К.: Знання, 2008. - 564 с.
3. Вожжов А. П. Природа і механізм трансформації банківських ресурсів: автореф. дис. д-ра. екон. наук : спец. «Гроші, фінанси і кредит» / А. П. Вожжов; Укр. акад. банк, справи Нац. банку України (м. Суми). – Суми, 2007. - 41 с.
4. Заюкова М. С. Теорія фінансової стійкості учасників / М. Герчикова. - М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997.
5. Коваль С. Теоретичні основи механізму формування власного капіталу банку / С. Коваль // Вісник Тернопільського національного економічного університету. - 2009. - № 1. — С. 106-116.

6. Марцин В. С. Проблеми і шляхи підвищення капіталізації банківських установ в управлінні капіталом банку / В. С. Марцин // Фінанси України. – 2007. – № 2. – С. 77-88.
7. Павлишин О. П. Механізм стимулюючого впливу кредиту на розвиток економіки регіону : монографія / О. П. Павлишин, М. А. Козоріз, М. І. Хмелярчук. - Київ : УБС НБУ, 2007. – 159 с.
8. Плющ І. С. Місцеве самоврядування та економіка (до проблеми ефективності законодавчих механізмів) / І.С. Плющ // Економіка АПК. – 2002. – №1. – С. 3-9.
9. Світовий банк. Україна [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://data.worldbank.org/country/ukraine?locale=uk>.
10. Спеціалізоване електронне видання «StakeHolder» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.stakeholder.com.ua/banki/statistika-diyuchix-bankiv.html>

References

1. Asotsiatsiia bankiv Ukrainy [Elektronnyi resurs]. - Rezhym dostupu: <http://aub.org.ua>.
2. Vovchak O. D. Kredyt i bankivska sprava : pidruchnyk / O. D. Vovchak, N. M. Rushchyshyn, T. Ya. Andreikiv. - K.: Znannia, 2008. - 564 s.
3. Vozhzhov A. P. Pryroda i mekhanizm transformatsii bankivskykh resursiv: avtoref. dys. d-ra. ekon. nauk : spets. «Hroshi, finansy i kredyt» / A. P. Vozhzhov; Ukr. akad. bank, spravy Nats. banku Ukrainy (m. Sumy). - Sumy, 2007. - 41 s.
4. Zaiukova M. S. Teoriia finansovoi stiikosti uchasnykiv / M. Herchykova. - M. : Banky y byrzhzy, YuNYTY, 1997.
5. Koval S. Teoretychni osnovy mekhanizmu formuvannia vlasnoho kapitalu banku / S. Koval // Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. - 2009. - № 1. — S. 106-116.

6. Martsyn V. S. Problemy i shliakhy pidvyschennia kapitalizatsii bankivskykh ustanov v upravlinni kapitalom banku / V. S. Martsyn // *Finansy Ukrainy*. – 2007. – № 2. – S. 77-88.
7. Pavlyshyn O. P. Mekhanizm stymuliuiuchoho vplyvu kredytu na rozvytok ekonomiky rehionu : monohrafiia / O. P. Pavlyshyn, M. A. Kozoriz, M. I. Khmeliarchuk. - Kyiv : UBS NBU, 2007. – 159 s.
8. Pliushch I. S. Mistseve samovriaduvannia ta ekonomika (do problemy efektyvnosti zakonodavchykh mekhanizmiv) / I.S. Pliushch // *Ekonomika APK*. – 2002. – №1. – S. 3-9.
9. Svitovyi bank. Ukraina [Elektronnyi resurs]. - Rezhym dostupu: <http://data.worldbank.org/country/ukraine?locale=uk>.
10. Spetsializovane elektronne vydannia «StakeHolder» [Elektronnyi resurs]. - Rezhym dostupu: <http://www.stakeholder.com.ua/banki/statistika-diyuchix-bankiv.html>